

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING

ÚSTAV VODNÍCH STAVEB

INSTITUTE OF WATER STRUCTURES

**NÁVRH HYDRAULICKÉHO OKRUHU
LABORATORNÍHO ŽLABU**

DESIGN OF THE HYDRAULIC CIRCUIT OF THE LABORATORY FLUME

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Aleš Staněk

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. MICHAL ŽOUŽELA, Ph.D.

BRNO 2020

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ FAKULTA STAVEBNÍ

Studijní program	B3607 Stavební inženýrství
Typ studijního programu	Bakalářský studijní program s prezenční formou studia
Studijní obor	3647R015 Vodní hospodářství a vodní stavby
Pracoviště	Ústav vodních staveb

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Student	Aleš Staněk
Název	Návrh hydraulického okruhu laboratorního žlabu
Vedoucí práce	Ing. Michal Žoužela, Ph.D.
Datum zadání	30. 11. 2019
Datum odevzdání	24. 5. 2020

V Brně dne 30. 11. 2019

---

prof. Ing. Jan Šulc, CSc.
Vedoucí ústavu

---

prof. Ing. Miroslav Bajer, CSc.
Děkan Fakulty stavební VUT

PODKLADY A LITERATURA

- [1] Cichra, R., Šnelerová, M., Žoužela, M.: Inovace čerpací stanice Laboratoře vodohospodářského výzkumu, Prováděcí projekt strojné technologické části, LVV – FAST – VUT v Brně, 2008
- [2] Žoužela, M. Hamouz, V.: Strojní a elektrotechnologická část hydraulického okruhu laboratoře VOŠS a SŠS ve Vysokém Mýtě. Strojírensko technické centrum Chrudim. Prováděcí projekt, LVV – FAST – VUT v Brně, 2013
- [3] Žoužela, M., Hamouz, V., Kříž, L., Vacek, P.: Nová hydrotechnická laboratoř Stavební školy Vysoké Mýto. Vodní hospodářství, 1/2015, str. 10 – 13

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ

Zkušební žlaby provozované bez připojení k okruhu laboratoře jsou vybaveny samostatným zásobníkem vody, rozvodnými potrubími a ve velkém průtokovém rozsahu provozovaným čerpadlem. Návrh těchto prvků pro konkrétní měrný žlab bude předmětem bakalářské práce.

STRUKTURA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

VŠKP vypracujte a rozčleňte podle dále uvedené struktury:

1. Textová část závěrečné práce zpracovaná podle platné Směrnice VUT "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací" a platné Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací na FAST VUT" (povinná součást závěrečné práce).
2. Přílohy textové části závěrečné práce zpracované podle platné Směrnice VUT "Úprava, odevzdávání, a zveřejňování závěrečných prací" a platné Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací na FAST VUT" (nepovinná součást závěrečné práce v případě, že přílohy nejsou součástí textové části závěrečné práce, ale textovou část doplňují).

Ing. Michal Žoužela, Ph.D.
Vedoucí bakalářské práce

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá strojně-technologickým návrhem hydraulického okruhu laboratoře, která je součástí projektové dokumentace. Hlavní částí práce je hydraulický okruh s akumulacími nádržemi a jejich vstrojení.

KLÍČOVÁ SLOVA

Čerpadlo, hydraulický okruh, měrný žlab, laboratoř, měrné objekty.

ABSTRACT

This bachelor's thesis deals with machine-technological design of hydraulic circuit of laboratory, which is part of project documentation. The main part of the work is hydraulic circuit with storage tanks and their equipment.

KEYWORDS

Pump, hydraulic circuit, measuring flume, laboratory, measurement objects.

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

Aleš Staněk *Návrh hydraulického okruhu laboratorního žlabu*. Brno, 2020. 46 s., 56 s. příl.
Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav vodních
staveb. Vedoucí práce Ing. Michal Žoužela, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ O SHODĚ LISTINNÉ A ELEKTRONICKÉ FORMY ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Prohlašuji, že elektronická forma odevzdané bakalářské práce s názvem *Návrh hydraulického okruhu laboratorního žlabu* je shodná s odevzdanou listinnou formou.

V Brně dne 2. 1. 2020

Aleš Staněk
autor práce

PROHLÁŠENÍ O PŮVODNOSTI ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem *Návrh hydraulického okruhu laboratorního žlabu* zpracoval(a) samostatně a že jsem uvedl(a) všechny použité informační zdroje.

V Brně dne 2. 1. 2020

Aleš Staněk
autor práce

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu práce panu Ing. Michalu Žouželovi, Ph.D. za odborné rady, podnětné připomínky, trpělivost i za ponechání volnější ruky při navrhování hydraulického okruhu, což mi výrazně pomohlo při vypracování bakalářské práce.

SEZNAM PŘÍLOH

- 1. Průvodní zpráva**
- 2. Technická zpráva**
- 3. Stávající stav**
  - 3.1. Půdorys, řezy místnosti**
- 4. Strojně technologický návrh hydraulického okruhu**
  - 4.1. Půdorys hydraulického okruhu**
  - 4.2. Řez A-A hydraulický okruh**
  - 4.3. Řez B-B vtok do hydraulického okruhu**
  - 4.4. Řez C-C výtok ze žlabu**
  - 4.5. Napojení akumulčních nádrží**
  - 4.6. Krajiní nádrž 33**
  - 4.7. Výtoková nádrž 34**
  - 4.8. Spojovací nádrž 35**
  - 4.9. Vtoková nádrž 36**
  - 4.10. Instalace obslužné galerie**
  - 4.11. Konstrukce pod podlahové rošty**
  - 4.12. Schodiště**
  - 4.13. Konstrukce samostatného roštu**
  - 4.14. Instalace rozvaděčové skříně**
- 5. Technologické schéma**
- 6. Hydrotechnické výpočty hydraulického okruhu**
  - 6.1. Hydrotechnické výpočty – textová část**
  - 6.2. Hydrotechnické výpočty – výpočtová část**
- 7. Seznam strojů a zařízení**

PŘEDMĚT:	Bakalářská práce		 VYSOKÉ UČENÍ V BRNĚ FAKULTA TECHNICKÉ STAVEBNÍ
VYPRACOVAL:	Aleš Staněk		
KONTROLOVAL:	Ing. Michal Žoužela, Ph.D.		
VEDOUcí ÚSTAVU:	prof. Ing. Jan Šulc, CSc.		
AKCE: NÁVRH HYDRAULICKÉHO OKRUHU LABORATORNÍHO ŽLABU			FORMÁT: A4 DATUM: 03/2020
VÝKRES:	PRŮVODNÍ ZPRÁVA		Č. PŘÍLOHY: 1.

OBSAH

1.	ÚVOD	3
2.	SOUČASNÝ STAV	3
3.	CÍLE PRÁCE	6
4.	POŽADAVKY BUDOUCÍHO UŽIVATELE NA HYDRAULICKÝ OKRUH.....	7
5.	HYDRAULICKÝ OKRUH	7
6.	STROJNÍ VYBAVENÍ.....	8
6.1.	MĚRNÝ ŽLAB.....	8
6.2.	ČERPADLO.....	8
6.3.	PRŮTOKOMĚR	9
6.4.	KLAPKOVÉ UZÁVĚRY	10
7.	ELEKTRO-TECHNOLOGICKÉ VYBAVENÍ.....	11
8.	ZÁVĚR	11
9.	SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ	12
10.	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	12
11.	BIBLIOGRAFIE	13

1. ÚVOD

Ústav aplikované a krajinné ekologie na Agronomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně projevil zájem o rozšíření vodohospodářské laboratoře o hydraulický okruh s měrným žlabem. Žlab, jenž bude sloužit především pro výuku, bude sloužit k demonstraci hydraulických jevů vyskytujících se v přírodě a na vodních dílech.

V rámci předložené dokumentace bude navržena a posouzena dimenze rozvodného potrubí navazujícího na odstředivé čerpadlo, maximální čerpané množství vzhledem ke kapacitě měrného žlabu a celková kapacita akumulčních nádrží hydraulického okruhu. Pro zpracování projektové dokumentace bude využita fotodokumentace a výkres místnosti dle skutečného stavu vypracovaný dle zaměření přímo v místě realizace.

2. SOUČASNÝ STAV

Místnost s laboratoří se nachází v 1. NP budovy (viz Příloha 4.1.) Provozně ekonomické fakulty Mendelovy univerzity v Brně. Místnost má přibližné rozměry 10,3 m na délku, 5,8 m na šířku a 4,2 m na výšku. Místnost je prosvětlena velkým oknem v zadní stěně o velikosti přibližně (5,5 x 1,8) m (viz *Obr. 1*). Vstupní dveře jsou umístěny uprostřed čelní stěny a mají rozměry (800 x 2100) mm (viz *Obr. 2*).

Obrázek 1: Okno v zadní stěně místnosti

Obrázek 2: Vstupní dveře

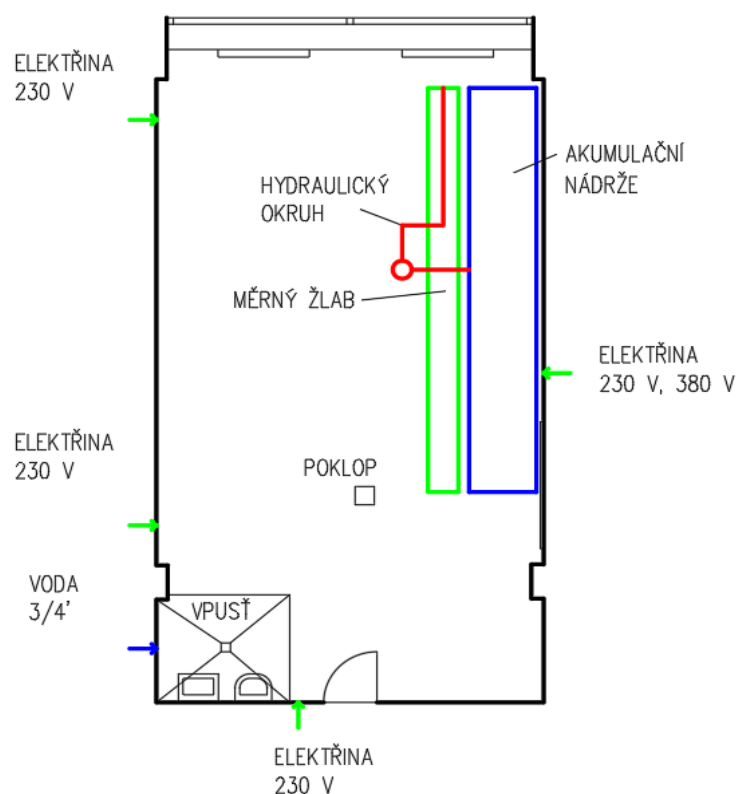
U stropu místnosti prochází vedení vzduchotechniky (viz *Obr. 3*). Nalevo ode dveří při pohledu z chodby se nachází 2 umyvadla a odtokový otvor (vpust') v podlaze. Pro napouštění nádrží hydraulického okruhu bude sloužit vývod vodovodního potrubí s $\frac{3}{4}$ " kohoutem, pro vypuštění pak již zmíněný odtok pod umyvadly s průměrem 1". Přibližně uprostřed místnosti se nachází poklop zakrývající přístup k elektřině a optickým kabelům (viz *Obr. 4*). Po místnosti jsou různě rozmístěny zásuvky s napětím 230 V, na straně, kde je uvažováno s umístěním měrného žlabu, je umístěn přívod elektřiny s napětím 400 V, 5/16 A.

Obrázek 3: Vzduchotechnika

Obrázek 4: Poklop v podlaze

Obrázek 5: Schéma místnosti

3. CÍLE PRÁCE

Cílem bakalářské práce je vytvoření projektové dokumentace hydraulického okruhu měrného žlabu v laboratoři. V uvažovaném prostoru bude umístěn hydraulický měrný žlab s nadzemními akumulacími nádržemi z polypropylenu. Z nádrží bude voda natékat na odstředivé čerpadlo a následně bude potrubím dopravováno do měrného žlabu. V trubní rozvodné síti je taktéž navrženo odbočení do tzv. rezervy, která umožní připojení dalších, v prostoru volně stojících, modelů. Na akumulacích nádržích budou umístěny podlahové rošty (galerie) pro přístup k měrnému žlabu.

Seznam příloh bakalářské práce tvoří 6 samostatných dokumentů:

- průvodní zpráva;
- technická zpráva;
- výkresy stávajícího stavu, kde bude hydraulický okruh umístěn;
- strojně technologické výkresy hydraulického okruhu;
- hydrotechnické výpočty;
- seznam strojů a zařízení.

Výkresová dokumentace měrného žlabu není součástí předložené bakalářské práce.

4. POŽADAVKY BUDOUcíHO UŽIVATELE NA HYDRAULICKÝ OKRUH

Po konzultacích se zástupci Mendelovy univerzity v Brně byly na nově budovaný hydraulický okruh stanoveny následující požadavky:

- hydraulický okruh bude umožňovat napájení měrného žlabu vodou;
- hydraulický okruh bude vybaven nesklopným žlabem s účinnou délkou 6,45 m a šířkou 0,36 m;
- hydraulický okruh bude umožňovat napájení vodou v laboratoři různě rozmístěných modelů odbočkou na okruhu označovanou jako rezerva;
- čerpadlo hydraulického okruhu bude řízeno měničem frekvence, který bude instalován v elektrickém rozvaděči;
- čerpadlo bude možné vyjmout a opravovat bez nutnosti vypuštění nádrží;
- kapacita měrného žlabu musí být minimálně 35 l/s;
- průtoky hydraulickým okruhem musí být měřeny s maximální přesností s rozsahem hodnot od 1,6 l/s až po ty maximální;
- hydraulický okruh musí být provozovatelný celoročně;
- součástí dveří rozvaděče bude dotykový displej, který bude sloužit k ovládání a vizualizaci všech měřených neelektrických veličin;
- součástí měřených neelektrických veličin bude sběr dostatečného množství dat o průtocích, teplotách a hloubkách v různých místech měrného žlabu, akumulčních nádrží a prostorách laboratoře.

5. HYDRAULICKÝ OKRUH

Hydraulický okruh s měrným žlabem a nádržemi se bude nacházet na pravé straně místnosti blíže k oknu tak, jak je uvedeno na *obr. 5*. Podél zdi budou umístěny 4 polypropylenové nádrže, které budou vzájemně propojeny. V pořadí druhé nádrži bude nátok do hydraulického okruhu a v nádrži čtvrté budou umístěny otvory na zpětný vtok vody z měrného žlabu i z rezervy. Na nádržích je navržena galerie k zajištění přístupu studentů ke žlabu z obou stran. Nádrže a jednotlivé komponenty hydraulického okruhu se budou do místnosti dopravovat dveřmi a oknem.

Hydraulický okruh bude tvořen nerezovým ocelovým potrubím DN 100 [1] a odstředivým čerpadlem [2] umístěným vedle měrného žlabu. Na potrubí je umístěno

odbočení do rezervy a armatury sloužící k obsluze okruhu. Jedná se o klapkové uzavěry, průtokoměr a pryžové kompenzátory, které zabráňují šíření vibrací. Uzavěry budou ovládány elektropohony a budou řízeny automaticky. Průtok na žlab nebo na rezervu bude řízen měničem frekvence. Rezerva slouží pro napájení modelů umístěných mimo měrný žlab v prostoru laboratoře. Pro přítok vody zpět do nádrží je na poslední nádrži umístěno nožové šoupě.

Měrný žlab je obdélníkového průřezu s kapacitním průtokem Q_{kap} přibližně 40 l/s. Z důvodu úspory místa v místnosti je navržen co nejbližší k nádržím a potrubí je vedeno v co největší míře pod ním.

6. STROJNÍ VYBAVENÍ

6.1. MĚRNÝ ŽLAB

Měrný žlab je na hydraulický okruh napojen difuzorem rozšiřující potrubí z DN 100 na DN 200 [1] z důvodu snížení přítokové rychlosti. Žlab je rozdělen na uklidňující, měrnou a odpadní část. V uklidňující části dochází k homogenizaci proudu a ke zklidnění hladiny, aby nedocházelo k ovlivnění měření. V měrné části je prostor na umístění různých modelů a v části odpadní jsou umístěny drážky pro případné zahrazení odtoku. Výška dna žlabu nad podlahou je 1,2 m, délka je 6,45 m. Žlab je navržen jako pevný a nesklopný. Stěny žlabu jsou prosklené, aby bylo možné pozorovat hydraulické jevy na modelech.

6.2. ČERPADLO

V okruhu je navrženo odstředivé čerpadlo FLYGT (viz *Obr. 5*) [2]. Čerpadlo je s trubicím vedením spojeno přírubovými spoji [1], k zabránění šíření vibrací jsou mezi potrubí a čerpadlo umístěny gumové kompenzátory [3] a čerpadlo samotné je uloženo na tlumící pryžové podložce [4]. Maximální čerpané množství Q do žlabu při navržené výtlačné výšce H_{max} je přibližně 37 l/s. S hodnotou průtoku se bude manipulovat pomocí měniče frekvence.

Obrázek 6: Odstředivé čerpadlo FLYGT [2]

6.3.PRŮTOKOMĚŘ

Okamžitý průtok systémem bude měřen pomocí magneticko – indukčního průtokoměru DN 100 [5] v kompaktní verzi s vyhodnocovací jednotkou.

Obrázek 7: Magneticko – indukční průtokoměr DN 100 [5]

6.4. KLAPKOVÉ UZÁVĚRY

Pro ovládání průtoku a možnosti revize, či opravy jsou na hydraulickém okruhu rozmístěny klapkové uzávěry CEREX [6] (viz *Obr. 7*). Každý uzávěr je ovládán elektropohonem REGADA SP 1 respektive SP 2 [7] (viz *Obr. 8*). Elektropohony budou ovládány automaticky z rozváděče hydraulického okruhu nebo ručně za pomoci deblokačních přepínačů. Uzávěry je taktéž možné ovládat ručně pomocí ovládacího kola.

Obrázek 8: Klapkový uzávěr CEREX [6]

Obrázek 9: Elektropohon REGADA SP 1 [7]

7. ELEKTRO-TECHNOLOGICKÉ VYBAVENÍ

Na hydraulickém okruhu budou rozmístěna různá elektro-technologická zařízení pro jeho ovládání a měření příslušných veličin. Všechna zařízení umístěná na okruhu budou propojena s rozváděčem. Pro široký rozsah průtoků bude okruh vybaven frekvenčním měničem, který bude sloužit k měnění otáček čerpadla a tím i čerpaného množství vody v celém rozsahu kapacity měrného žlabu.

Ovládání hydraulického okruhu bude probíhat z 10“ dotykového displeje na rozvaděčové skříni umístěné na měrném žlabu. Displej bude propojen s řídicím systémem a bude sloužit i pro zobrazení měřených veličin. Některé z měřených veličin budou zobrazovány i na stěně umístěném digitálním displeji.

Pro provoz bude okruh vybaven následujícími snímači a zařízeními:

- čerpadlo;
- klapkové uzávěry;
- indukční průtokoměr;
- plovákový snímač hladiny na nátok do žlabu;
- ultrazvukové snímače hladiny na začátku a konci žlabu;
- ultrazvukové snímače hladiny pro libovolné umístění v laboratoři;
- tenzometrický ponorný snímač hloubky vody v akumulacích nádrží;
- snímač teploty vzduchu v laboratoři a teploty vody v akumulacích nádrží.

8. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit projektovou dokumentaci hydraulického okruhu pro Agronomickou fakultu Mendelovy univerzity v Brně. Hydraulický okruh s měrným žlabem bude sloužit ke zkvalitnění výuky a k demonstraci hydraulických jevů v předmětech, jako jsou například ochrana vodních zdrojů nebo vodní hospodářství.

V rámci projektové dokumentace bylo navrženo a posouzeno z hlediska dimenze rozvodné potrubí s přívodem na žlab i na rezervu. Čerpadlo bylo navrženo na maximální průtočné množství při navržené výtlačné výšce a skladbě potrubí. Hydraulický okruh bude ovládán z dotykového displeje na rozvaděčové skříni.

9. SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Okno v zadní stěně místnosti	3
Obrázek 2: Vstupní dveře	4
Obrázek 3: Vzduchotechnika.....	5
Obrázek 4: Poklop v podlaze	5
Obrázek 5: Schéma místnosti	6
Obrázek 6: Odstředivé čerpadlo FLYGT [2]	9
Obrázek 7: Magneticko – indukční průtokoměr DN 100 [5].....	9
Obrázek 8: Klapkový uzavěr CEREX [6].....	10
Obrázek 9: Elektropohon REGADA SP 1 [7]	10

10. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Průměr potrubí	DN	[m]
Průtok	Q	[m ³ /s]
Jmenovitý tlak	PN	[MPa]
Kapacitní průtok	Q_{kap}	[m ³ /s]
Maximální výtlačná výška	H_{max}	[m]
Obrázek číslo 5	Obr. 5	[-]
Nadzemní podlaží	NP	[-]

11. BIBLIOGRAFIE

1. Nerezový program. *TRIVAL, s.r.o.* [Online] http://www.trival.cz/nerezovy_program/nerez_pdf.pdf.
2. NT 3102 LT 3~ Adaptive 423. *ver_1_zou_29_4_2019_2,4kW_čerpadlo*. Rye Brook : Xylem Inc., 2019.
3. kompenzátory. *IVAR CS spol. s r. o.* [Online] <https://www.ivarcs.cz/katalog/vytapeni-ivartrio/kompenzatory-c936/>.
4. FS 700. *GUMEX, spol. s r.o.* [Online] <https://www.gumex.cz/h/tlumici-elasticke-desky-elaston-eltec-fs-700-00554>.
5. MQI 99-C. *ELA, spol. s r. o.* [Online] 2017. <http://www.elabrno.cz/wp-content/uploads/2017/10/mqi-99-c.jpg>.
6. CEREX 300. *VAG s.r.o.* [Online] 28. 05 2015. <https://www.vag-group.com/cz-cs/vyroby/detaily-vyroby/cerex-300-w-uzaviraci-klapka-3>.
7. Elektrický servopohon jednootáčkový SP 1. *REGADA s.r.o.* [Online] 07 2015. http://www.regada.sk/public/media/file/ElServo/Standard/SP_1_sk-en.pdf.
8. Miller, Donald S. *Internal Flow Systems*. místo neznámé : British Hydromechanics Research Association, 1978. 0 900983 78 7.
9. Jobánek, Stanislav. *Určení bezpečné hloubky ponoru vtoku MVE Vydra 2*. Brno : autor neznámý, 2012.
10. Hamouz, Vladimír. *Strojně-technologický návrh hydraulického okruhu laboratoře Vyšší odborné školy stavební ve Vysokém Mýtě*. Brno, 2013.
11. Boháč, Daniel. *Prístavba a stavbené úpravy hydraulického laboratória KKI FZKI SPU v Nitre*. Brno, 2019.
12. Nožové šoupátko ZETA. *MAPOL s.r.o.* [Online] http://www.mapol.org/upload/files/ZETA_HAND_CZ.pdf.
13. Podlahové rošty. *PERFO LINEA a. s.* [Online] <https://shop.perfolinea.cz/eshop-kategorie-ocelove-rosty.html>.
14. J. Jandora a J. Šulc. *Hydraulika. Modul 01*. Brno : CERM Brno, 2006.